

Naposled častiti gospod okrajni poglavar še opomne, da je tudi on za spolnovanje te postave ostro odgovoren, da mora zastran tega poročevati in da je tudi g. šolskemu svetovavcu zapovedano o prvem šolskem ogleđovanju pozvediti, kako se spolnuje.

V Sorici 22. februarja 1853. Sóriški.

Natoroznanske reči.

Rože na oknih.

Zima je pri nas precej pritisnila, je tedaj o pravi času, da že pred nekimi leti v „Novicah“ dane zastavice sam rešim.

Pervo vprašanje: Od kod izvirajo ledene rože ali cvetlice na oknih pozimi?

Odgovor: Iz merzle sape, ktera skoz špranje med lesam in steklam v izbo piše. Ta sapa, ker je merzla, se zavoljo gorke izbine sape po steklu kviško vleče, in sopár, ki se je na okno vlegel, v cvetlice poravná.

Drugo vprašanje: Zakaj niso cvetlice vsaki dan enake, ampak so včasih bolj pokonci ali pa na levo ali na desno zvernjene?

Odgovor: To pride od merzle zunanje sape ali vetra, kateri pride včasih od leve, včasih od desne strani, in tako tudi notranji tek sape različno pot po oknu stori.

Četerto vprašanje: Zakaj včasih nič cvetlic ni, ampak zgolj led?

Odgovor: Zato, ker je od zvonaj prav tiho, in merzla sapa nič v izbo ne vleče, je pa tudi notranja pri miru.

Peto vprašanje: Kako je to, da so te cvetlice včasih bolj debele, včasih pak bolj tanjke?

Odgovor: Če se bolj hitro delajo, bolj tanjke so, ker sopar nima časa, se obilno vleči; kar se pak zgodi, če le počasi zmerzuje.

Še druge prikazni, ljubi bravec, boš pozimi na oknih vidil, ktere pa zamoreš izlagati iz boja med zvonanjo in notranjo sapo, med mrazam in gorkoto v izbi ali pa med okni.

Še eno vprašanje sim takrat postavil: Kako je to, da pri unanjim mrazu in pri zakurjeni peči in pri odpertih notranjih oknih so zunanje okna suhe ostale?

Na to ne morem družiga odgovoriti, kakor da je bil zrak tako suh, da je vso gorkoto in vès sopar hitro pozerl.

L. D.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Celja. Kolikor se je lani zima bila zakasnila, tolikor huji letos prihaja; da se izpolne poslovice, ki pravi: Ako zima z ustmi ne vjeda, z repam vdarja. Snegá je pri nas padlo obilno; kmalo je pa nastopilo odmeklo vreme, ki okolici s povodnjo žuga. — U slavno znani tiskarnici gospoda Jeretina tukej se tiska nova knjigica, pod naslovam: „Anweisung nach der Schreib-Lese-Lautir-Methode die Kinder das Schreiben und Lesen zweckmässig zu lehren“. Zložil je bukvice s posebnim oziram na slovenske začetne šole zveden nadučitelj na doljnim Štajerskim. Všeč bodo gotovo vsim gosp. učiteljem.

J. Š.

Iz Postojne. M. Rad bi bil „Novicam“ že zdavnej tisto prigodbo naznanil, ki se je 16. februarja na cesti med Zagurjem in Knežakom primerila, pa sim v nasprotnih govoricah odlašal, dokler nisim gotovosti zvedil. Omenjeni dan zjutraj ob šestih je na rečeni cesti neka zver žandarja napadla, ki je iz Postojne v Bistrico potoval; žandar je rekel, da je bil volk. Ker ni imel puške nabasane pa tudi bajoneta ne nasačenega, da bi bil mogel zver hipoma umoriti, jo je le s puško odpedel, ki se je proti Beču podala, ondi psa razmesarila pa tudi cerkovnika napadla, ki je ravno iz cerkve domú

prišel. Pogumni cerkovnik zgrabi zver za prednji nogi in jo verže na tla; sosed njegov, ki je slišal krič cerkovnika, priteče z majhno sekirico na pomoč in pobije besno zver. Cerkovnik ima 19 ran, soseda ni nikamor popadla. Ker so pobito zver za volka imeli, so jo zavoljo talije v Bistrico pritali. Tretji dan potem, ko so zver za neznano spoznali, so odtod na c.k. okrajno poglavarstvo v Postojno pisali, naj jim konjederca pošlje, da bo zver ogledal, in zares je bil od tod le sam konjederec na ogled pobite besne zveri poslan!! Med tem, ko se je ta prigodba razglasila, so šle križem govorice po okolici; enemu je bila pobita živina volk, družemu pès, tretjemu bistroid, spet družim lesica, nekterim jazbec, družim šakalj. Nekteri so celo pripovedovali, da omenjena zver ni imela krempljov, ampak parklje.

Kakor sim že rekel, ni bil okrajni zdravnik k preiskavi steklosumne zveri poslan, ampak konjederec, ki je nazaj pridši jo popisal navadnemu domačemu psu (sčenetu, špiceljnu) enako, kratke rudečkaste dlake z nedolгим gobcom, z ostrogami na zadnjih nogah; scer je rekel, da je znamenja hude stekljine na nji našel, kar pa gosp. Valentinčič ne poterdi, ki v protokolu pravi, da je zver le stekljine sumljiva. Po ogledu so zver zakopali.

Še zmiraj se pa govori o plemenu te zveri; nekteri si ne dajo vzeti, da je bil šakalj, čeravno se jim dopoveduje, da šakalj ni kratke in rudečkaste, ampak dolge rujavo-rumenkaste s černo pomešane dlake in košatega repa *).

Popadeni cerkovnik je bil že pri Babudru v Matarii, vendar je tudi skerbi g. Valentinčiča izročén. Tudi en popaden pes je pod čuvajstvom tukajšnjega konjederca. Okrajni zdravnik pa je še le te dni iz zapisnikov zvedil, kaj se je o ti prigodbi zgodilo.

Po ti nesreči Vam moram še neke druge omeniti, ki se je primerila ponoči od 24. na 25. februarja. 24. febr. je bil pri gosp. tehantu v Bistrici cerkovni račun. Na večer se podá gosp. Janez Cankar, izpostavljeni kaplan v Harijah, s cerkovnikom domú; hudo mede in borja razsaja; popotnika zgrešita pot; cerkovnik zapustivši gospodu plajš in kapo skuša domú prigaziti, da pokliče sosede na pomoč gospodu kaplanu. Al, ko pridejo z veliko težavo do njega, ga najdejo v snegu ležečega že vsega terdega; govoril je še; vzdignejo ga in neso domú, — al k nesreči! v zakurjeno hišo, kjer je kmalo umerl.

Ravno tisto noč je tudi na Gaberku nekdo zmerznul, in vsi poštni vozovi so mogli v neki revni bajti prenočiti, dokler niso bili zameti razkidani.

Da je grozoviti napad na življenje svetlega cesarja nas Postojncane grozno prestrašil, Vam ni treba na dalje razlagati; le to povem, da smo imeli v nedeljo potem slovesno mašo z zahvalno pesmijo, pri kateri so goreče molitve polne cerkve proti nebesom kipele za milostno ohranjenje dražega življenja.

Iz Ljubljane. Gospod dvorni svetovavec Andrej grof Hohenwart je razposlal te dni sledeče povabilo blagodušnim prebivavcem krajske dežele:

Ko trombe glas, ko zvon doni
Od verliga moža spomin.

„Groza nas spreletí in z nevoljo obernemó obličje

*) To najdemo tudi poterjeno v popisu slavnega naravoslovca Okna, kateri še pravi, da je šakalj močno lesici podobén, pa je večí, blizo 2 čevlja dolg, poldrugi čevelj velik, rep ne seže do tal, glava je krají. Sveto pismo imenuje šakalja lesico filistrov. Biva šakalj v gorkelih krajih Azie, pa tudi v izhodni Evropi noter do Gerškega in Dalmatinskega, v Afriki v mnogih krajih. Perzijanci ga imenujejo Sjechaal; iz tega imena izvira imé Šakalj.

Vred.

od morivca, kateri svojo roko po nar bornišim beraču v človeški družbi stegne; za toliko več pa, kar se je, ki nima v austrijski zgodovini para, 18. dan februarja na Dunaji pripetilo, ko je morivec prederzno po življenji nar zlahnejiga kneza, in serčno krog in krog ljubljeniga očeta stegnili; to grozopolno hudodelstvo, katero se po vsih austrijskih deželah od ust do ust razširjuje, po vrednosti popisati nam besed zmanjkuje.

Ker ni božja previdnost nikomur razodela naprej vediti, kaj se mu zná v tem ali v tem hipu primeriti, zato ni bilo tudi milionam zvestih podložnikov mogoče, svojiga serčno spoštovaniga cesarja napadu strašne nesreče z lastno roko odtegniti. To strašno hudodelstvo, kakoršnemu para v austrijskih zgodovinah ne najdemo, je prav izmeček pekleniskiga prokletstva, katero je bilo nad svitlim vladarjem poskušano, hvala Bogu, pa ne doveršeno; zakaj božje oko čuje vedno nad življenjem tiste posvečene osebe, ktera je po milosti božji izvoljena osoda svojiga naroda z mogočno roko vladati.

Maksimilian grof O'Donnell, c. k. polkovnik in krilni adjutant Njih Veličanstva presvitliga cesarja in Dunajski mestnjani Jožef Ettenreich sta bila po božji sklenitbi poklicana, o napadu morivca urno in serčno našimu presvitlimu cesarju in gospodu na pomoč priti, in ga z nevarnostjo svojiga lastniga življenja zažugani smerti oteti.

Za to, da sta imenovana moža presvitliga cesarja iz rok prederzniga morivca rešila, in mu predrago življenje ohranila, kar se jima nemore po nebni ceni po vrednosti poplačati, nju daruje slavno nju lastna vést in nar vikši in imenitniši hvala presvitliga cesarja. Toda tudi v naših persih se počutki budé, se verlimamožema po mogočnosti hvaležne skazati.

Grof O'Donnell je že s svojo rodovino v versto žlahtnikov naše dežele zapisan in ponosno ga zamoremo med častnimi mestnjani poglavitniga Ljubljanskiga mesta z vsimi pravici pozdraviti.

Pa kdo ne bo tudi verlimu Dunajskimu mestnjanu Ettenreichu hvaležen roke podal? On je gotovo tega spoštovanja vreden; zakaj on si je svest ne samo dopolnjene dolžnosti zvestiga mestnjana, ampak je tudi popolnoma prepričan, da bi bil vsak podložnik austrijskemu cesarju v enaki zadevi ravno to storil, kot on. — Toda zastoj stegujemo svoje roke po verlimu mestnjanu, naš sprejem ga ne more dospeti; vender pa mora zvediti, kako ga, akoravno scer majhna, pa v vsih rečeh svojimu presvitlimu cesarju vdana krajnska dežela, hvaležna spoštuje.

Ta predlog, kteriga ni duhovšina, ne žlahtniki, ne mestnjani, ne kmetje, ne kakošna druga družba, ampak naša od golih počutkov za pravico goreča dežela sprožila, in verlimu možu v hvaležno spoznanje njegove državne čednosti kakošen slaven spominek iz srebra narediti namenila, in mu ga v zahvalo njegove neprecenljive obnaše podariti, ni iz mojiga peresa, ampak izvira iz golih in iskrenih počutkov blagodušnih Krajnecov.

Rad se vdam tem blagodušnim željem, in če vam je moja ponudba všeč, bom rado voljin pobiral, kar boste na oltar državne čednosti položili, in po izvoljenih tukajšnih odbornikih tudi do konca izpeljal.

Zavoljo tega prosim častite duhovske in deželske gosposke, posebno pa visokočastite gospode tehante in fajmoštre, predstojnike politiskih in sodniških okrogov, in vse tiste, kateri imajo v državnih rečeh opraviti, da bi to osnovo v svojih okolicah ročno razglasili in po svoji moči podpirali, in z mano vred delo čebelic prevzeli, in vsak še tako majhin dar, z imenam

darovavca zapisali, in izid svoje prizadetve do konca marca t. l. na me poslali; potem si bom prizadeval, to reč kar se bo dalo, urno pospešiti in do konca dognati.

Zraven tega prosim tudi iména vsih tistih darovavcov, ki bodo v omenjeni namen koliko toliko darov podpisali, mi razločno zapisane poslati, katerih natanjki imenik se bo potem v vedni spomin gospoda Ettenreicha in naše dežele za večne čase v bukvarnici deželnega zgodovinskiga društva shranil.“

V Ljubljani zvečer 25 februarja 1853.

Andrej grof Hohenwart.

Novičar iz mnogih krajev.

Presvetli cesar bo skorej popolnoma zdrav; zdravnika njegova sta 5. dan t. m. izgovorila, da se zdravje Njih veličanstva od dneva do dneva tako zboljšuje, da se zanaprej ne bojo več izdajali zdravniški naznanki. Še zmiraj vrejo od vsih krajev cesarstva poslanci na Dunaj, ki naznanujejo iskreno veselje nad srečno odvrnjeno nevarnost, v kateri je življenje cesarjevo bilo, in zagotavljujejo zvesto vdanost cesarskemu prestolu. — Na povabilo gosp. nadvojvoda Ferdinanda Maksimiliana (brata cesarjevega): naj bi se z združeno pripomočó blagoselčnih prebivavcov celega cesarstva v večni spomin hvaležnosti za odvrnjeno nevarnost, v kateri je 18 p. m. življenje cesarjevo bilo, na Dunaji veličanska nova cerkev sozidala, je dosihmal (po 3. naznanilu) se že, večidel na Dunaji, nabralo 181.262 fl. in 69 cekinov. — 3. dan t. m. je c. k. vojna sodba v Peštu tri lani vjete tovarše Košuta (eden je bil učenik otrok Košutovih sester, druga dva sta bila advokata) obesiti, enega pa (bivšega c. k. oficirja) vstreliti dala. — Vojna sodba v Mantovi je izmed 27 vstaje deležnih Lahov 23 k smerti obsodila; maršal Radecki je odpustil vsim smertno kazni, premenivši jo v ostro ječo, le dva plemenitnika in enega nadduhovna je 28. dan p. m. obesiti ukazal. — Naša vlada je že poplačala v 3 obrokih (bristih) po 1 milion 796.234 fl. vés dolg, ki ga je imela Rusu odrajtati za to, da je rusovska armada cesarski pomagala v Ogerski vojski. — Nar novejši novica iz Turškega naznanjuje, da rusovska vlada terja od Turka spoznanje samostojnosti Černogore, in da je šlo od sultana povelje do Omer-pašata: naj berž ustavi vojsko zoper Černogore. Rus in pa Turk si sedaj nista kaj dobra, in ker Rus od turške vlade tirja predpravice za božji grob, je Turk prosil Prusko vlado za srednico o ti zadevi. — Sledeče ošabno pismo je poslal Reis-paša iz Ostroga 15. februarja do kneza Černogorskega: „Od mene Reis-paša Zeku Petroviču na Cetinje! Čujem in donašajo mi ljudje, da se nekoliko časa napihuješ in braniš sirotin kom OZRINIČKOM, da se carovi milosti ne podveržejo. Ako bi to tvoj stric Juri počel, bi se ne čudil toliko, ker on je mož, kterega ljudje poznajo; al tebi se čudim, da se tako napenjaš, ker ne veš za kaj, in ker te niko ne pozná. Odjenjaj, fantin, od tega početja; ne pregreši se na duši svoji, da te sirote ne bojo klele; ti dobro veš, da si bodem osvojil Černogoro, ako bi moral tudi 7 let se vojskovati. Čujem, da imaš nekoga, ki te podpira; zato se čudim, da so taki ljudje, ki vtikujejo perst med tuje vrata“. Na to Reisovo pismo ni odgovoril knez Černogorski, ki ima preimek Zeko od „plavih oči“; v Černogori je navada otrokom priimke dajati po barvi las, očes ali kože.

Današnjemu listu

je pridjana 3. pola „občne povestnice“.